

Västsahara

Nr 3/2007 pris 25:- NORDENS ENDA TIDSKRIFT OM VÄSTSAHARA

**Västsahara fullt av minor
Svenska gripen i Västsahara
Tortyrcentral i Marrakech
Tema: Ockuperat område**

TIDSKRIFTEN VÄSTSAHARA

TEMA: OCKUPERAT OMRÅDE

3 2007
september

Utges av Föreningen Västsahara
och utkommer med
fyra nummer per år.

ISSN 1652-2052

Ansvarig utgivare och redaktör:

Lena Thunberg

Redaktionsråd: Kristin Ivarsson,
Jan Strömdahl, Martin Wikström,
Arto Valtonen och Monica Zak.

Layout: Johan Franzon

Adress: Västsahara

c/o Afrikagrupperna

Linnégatan 21

413 04 Göteborg

tel 031 - 24 72 30

Hemsida: [www.natverkstan.net/
vastsahara/](http://www.natverkstan.net/vastsahara/)

E-post: vastsahara@brevet.nu

Prenumerationer:

tel 0158 - 139 59

Privatperson: 100:-

Organisation: 125:-

Stödprenumeration: 125:-

Utländsk prenumeration: 175:-

pg 20 40 03 - 8

Föreningen Västsahara

c/o Jan Strömdahl

Mälarvarvsbacken 5

117 33 Stockholm

tel 08 - 668 88 41

070 - 438 88 41

Tryckeri: Markaryds grafiska

Omslagsbilder:

Framsida: Minröjning öster om

muren i Västsahara

Bild: Johan Persson

Baksida: Västsahariskt flyktingläger
i Algeriet

Bild: Casper Hedberg

INNEHÅLL

Resultatlösa förhandlingar	sid 3
Tortyrcentral i Marrakech	sid 4
Ungdomspolitiker gripna i Västsahara	sid 6
Riksdagspolitiker: Marocko har ingen rätt till Västsahara	sid 7
Delade av en mur	sid 8
Lång väg till klusterfritt Västsahara	sid 10
Försvunnen i 3 år	sid 12
Svenska oljeintressen på ockuperad mark	sid 13
V för Västsahara	sid 14
Sol har vi så det räcker	sid 15
Hmad släpades efter en bil	sid 16
Ovationer för Polisario på SSU-kongress	sid 18
Västsaharafrågor i riksdagen	sid 18

Nästa nummer av Västsahara utkommer i december.

Karta: Björn Eriksson

Vad beslutar FN i oktober?

Den 30 oktober tar FN:s säkerhetsråd ett nytt beslut i Västsaharafrågan. De senaste 16 åren har FN-mandatet rutinmässigt förlängts utan påtryckningar på Marocko, som fram till 2004 saboterade den beslutade folkomröstningen om självständighet för Västsahara.

De senaste tre åren har Marocko i stället öppet förklarat att man inte tänker acceptera ett fritt Västsahara, det vill säga man går emot folkrätten och ett stort antal resolutioner i FN.

Dessutom har Marocko framfört ett nytt alternativ till lösning av konflikten; delvis autonomi för västсахarierna.

FN:s säkerhetsråd uppmanade i april Marocko och Polisario till förutsättningslösa förhandlingar under sommaren.

Naturligtvis blir dessa förhandlingar resultatlösa. Vad ska de förhandla om? Marocko accepterar ju inte ett självständigt Västsahara!

Det är i stället FN:s skyldighet att se till att västсахarierna äntligen får sin folkomröstning och sin rätt till självständighet tillgodosedd i enlighet med den avkolonisering som ska ske.

I slutet av oktober får FN och därmed också Sverige bekänna färg.

I det ockuperade Västsahara försämras situationen. Klappjakten på västсахarier som är för självständighet ökar. Till och med barn förföljs.

Västсахariska studenter inne i Marocko trakasseras. Rabab Amidane berättar på nästa sida om vad som hände i Marrakech i maj.

Lena Thunberg,
redaktör för Västsahara

Västсахara är ett av de länder som är mest nedsmutsat av minor. Mikaela Wallinder på Landmine Action i London berättar här om minröjningen på Polisariokontrollerat område i Västsahara.

Och återigen har en nordbo gripits i den ockuperade huvudstaden El Aaiún.

Resultatlösa förhandlingar

De förhandlingar mellan Marocko och Polisario som ägde rum i Manhasset utanför New York 18 och 19 juni samt 10 och 11 augusti har inte lett till något resultat.

Marocko kräver begränsad autonomi som enda alternativ medan Polisario kräver folkomröstning med självständighet som ett av alternativen.

Förhandlingarna leddes av FN-sändebudet Peter Van Walsum och i närvaro av representanter för Algeriet och Mauretanien.

Parterna har gått med på att mötas igen men varken tid eller plats är bestämda.

Sedan 1991 övervakar FN-styrkan Minurso vapenvilan mellan Marocko och Polisario. Folkomröstningen om självständighet, som skulle ha genomförts 1992, har inte kunnat ske på grund av Marockos obstruktion.

FN:s säkerhetsråd uppmanade i slutet av april de båda parterna att under ledning av FN starta förutsättningslösa förhandlingar om en lösning på konflikten.

FN-styrkan Minursos mandat går ut 30 oktober.

*

120 000 marockanska soldater

Den marockanska armén består av 180 000 man varav 120 000 är stationerade vid "muren".

Polisstyrkan består av 40 000 man samt 30 000 i säkerhetsstyrkan och 22 000 i gendarmeriet enligt den spanska tidningen El Pais.

*

Spanska vapen till Marocko

Spanien har sålt vapen för 600 000 euro till Marocko enligt den spanska tidningen El Pais i maj.

Tortyrcentral i Marrakech

Rabab Amidane, en 22-årig väst-saharisk student på universitetet i Marrakech, greps och misshandlades av marockansk polis efter en manifestation för väst-saharisk självständighet i maj. I juli besökte hon norska ungdomsförbundet samt Göteborg.

I Marrakech i Marocko finns ett stort berömt torg, Djemaa el Fna. Hit kommer mängder av turister för att handla i basarerna, äta och titta på alla ormtjusare, akrobater och andra turistattraktioner.

– Man kunde höra ljuden från människorna som promenerade ovanför våra huvuden och känna doften av mat, berättar Rabab Amidane, 22-årig väst-saharisk studentska som greps och misshandlades av marockansk polis i maj.

Vid ena änden av Djemaa el Fna ligger en polisstation. Men under själva torget ligger hemliga celler och avdelningar, där marockaner och väst-saharier regelbundet misshandlas och torteras.

– Det var cirka 30 manliga studenter som satt bakbundna med bindlar för ögonen längs väggarna i ett av rummen den 9 maj i år. Vi var också några kvinnliga studenter. Ibland fördes någon av oss ut ur rummet och vi kunde höra skriken, när han eller hon torterades, säger Rabab.

Rabab Amidane studerar engelska vid universitetet i Marrakech sedan hösten 2006. I det ockuperade Västsahara finns ingen högre utbildning. Alla marockanska och väst-sahariska ungdomar, som vill och får studera vidare, är hänvisade till universitetet i Marocko.

– I Marocko kan jag inte bära min väst-sahariska klädsel, melhafa, berättar Rabab. Väst-saharier trakasseras och betraktas som mindre vetande, smutsiga och ovärdiga. Därför har jag jeans och tröja

och försöker se ut som en ung marockansk studentska.

Den 7 maj greps cirka 50 väst-sahariska studenter vid universitetet i Agadir. De hade demonstrerat för ett fritt Västsahara, men misshandlades av marockansk polis och fördes till polisstationen. Ett dygn därefter släpptes de, men fem studenter dömdes senare till fängelse.

I sympati med de 50 studenterna demonstrerade cirka 30 väst-sahariska studenter vid universitetet i Marrakech två dagar senare. Rabab berättar:

– Vi ropade slagord och hade banderoller där vi krävde att Västsahara ska bli självständigt. Ganska snart anlände marockansk polis av olika slag. De om-

Rabab efter polisgripandet vid universitetet. Bild: ASVDH

ringade universitetsområdet, så att vi inte kunde ta oss därifrån. Sedan väntade de tills mörkret föll. Då gick de in med tågar och grep oss. För att ta reda på vem som var väst-saharier, tvingade de studenterna att säga sina namn. Med hjälp av accenten kunde de avgöra vem som var väst-saharier. Det betyder att flera som greps inte alls hade varit med vid demonstrationen.

– Jag blev slagen överallt med batong på det brutalaste sätt. Min väninna Sultana Khaya misshandlades till den grad att hon förlorade synen på ett öga. En annan kamrat bröt de benet på. En tredje blev knivskuren. Vi blödde överallt och situationen var förtvivald. Då körde plötsligt

en ambulans fram. Lättade fördes Sulthana och jag in i bilen. Men vi bedrog oss. Det var en civilklädd polis som satt vid oss i bilen. Misshandeln fortsatte i ambulansen. Sulthana vädjade om nåd på grund av sitt skadade öga. Då tog polismannen sin batong och klippte till henne i det andra ögat.

– När vi kom fram till sjukhuset, uppmanades vi att sträcka på oss och gå med rak rygg förbi alla andra patienter och besökare. Vi fördes in i ett rum, där en läkare gjorde en mycket snabb undersökning. Han kunde konstatera att inget var brutet på Sulthana och mig. Sulthana fick ett slarvigt bandage över sitt öga. Vi träffade ingen annan sjukvårdspersonal och fick ingen smärtstillande medicin eller annan behandling. Därefter fördes vi ut till en polisbil och fraktades till polisstationen vid Djemaa el Fna-torget och den hemliga avdelningen under torget.

– Misshandel, sexuellt våld och förömläppningar fortsatte i biltransporten och på polisstationen. Vi kallades smutsiga och dumma.

Sulthana hade fruktansvärda smärtor. Jag tryckte hennes huvud mellan mina händer för att försöka lindra smärtan. Till slut fördes hon bort för att transporteras till ett sjukhus.

– På morgonen släpptes en väninna och jag. Vi släpades oss ut på torget. Då stack en polis till oss pengar för att vi skulle kunna ta en taxi. Men det var inte av sympati, insåg vi senare, utan för att vi helt enkelt väckte för mycket uppmärksamhet, där vi blödande och med sönderrivna kläder linkade fram.

– I två dagar letade vi sedan efter Sulthana. Var fanns hon? Till slut hittade vi henne på ett miserabelt litet sjukhus. Hon var i stort behov av specialisthjälp, men det fick hon inte där.

Hon berättade att hon hade tvingats

skriva under olika dokument. När hon inte längre orkade skriva, tog poliserna helt sonika hennes tumme och tryckte det mot dokumenten.

Protesterna bland studenterna spred sig vidare till universiteten i Casablanca och Rabat. Även där greps och misshandlades studenter. Flera studenter dömdes till långa fängelsestraff.

Sulthana är nu blind på det ena ögat och ser dåligt på det andra. Hon dömdes i maj till 8 månaders fängelse. Sex andra studenter från universitetet i Marrakech dömdes till ett års fängelse. Det visade sig att i ett av dokumenten, som Sulthana tvingats skriva under, stod att det var väst-sahariska studenter som hade orsakat hennes skador.

Riksdagsledamoten Birgitta Ohlsson (fp) frågade i maj i riksdagen utrikesminister Carl Bildt om hur han kommer att agera när det gäller övergreppen på de väst-sahariska studenterna. Han svarade att det förekommit oroligheter mellan väst-sahariska och marockanska studenter på universiteten och att analysen av händelseförloppet inte var entydig.

President Mohamed Abdelaziz uppmanade i juli FN:s generalsekreterare Ban-Ki Moon att ingripa mot de marockanska regeringen för att rädda livet på de nio hungerstrejkande studenter i fängelset i Rabat, som dömts för demonstrationer i maj. Studenterna krävde sjukvård, mat,

familjesök och att bli separerade från vanliga kriminella fångar.

Mohamed Abdelaziz krävde också att den marockanska regimen ska frige de 151 väst-sahariska krigsfångarna och redogöra för vad som hänt de 500 civila väst-saharier, som är försvunna.

– **Jag har tur, säger Rabab** allvarligt när jag träffar henne i Göteborg i juli. Hon är inbjuden till Norge av norska liberala ungdomspartiet Unge Venstre, men gör ett snabbesök i Göteborg.

– Jag har ju inga släktingar som är eller har varit kidnappade och försvunna i hemliga fångelser. Det har de flesta andra, som jag känner.

Hela Rababs familj är utsatt för trakasserier och förföljelser av marockansk polis. Hennes bror, El Ouali Amidane, 21 år, dömdes i april till fem års fängelse efter en fredlig demonstration för självständighet i oktober 2006 i El Aaiún. Han var anklagad för väpnat möte och för att ha förstört allmän egendom.

I juli greps hennes syster, Aminetou Amidane, 24 år, utanför hemmet och misshandlades av marockansk polis och fördes bort. Hon släpptes efter ett dygn.

– Vi letade efter henne i 15 timmar, berättar Rabab.

Rababs familj, som är bosatt i El Aaiún, har fått sitt hem vandaliserat och förstört flera gånger av marockansk polis.

Rabab själv blev relegerad från gymnasieskolan i El Aaiun, eftersom hon hade

ropat slagord om Västsahara. Hon lyckades ändå till slut ta sin studentexamen genom att göra slutproven i en helt annan stad, där hon inte var känd som aktivist.

– Utanför skolorna i det ockuperade Västsahara står poliser med fotografier på misstänkta personer och kollar alla elever. Inne i skolorna finns civilklädda poliser, som kontrollerar vad som försiggår. Nästan alla lärare är marockaner. Vi väst-saharier betraktas som sämre människor.

– Nu drar sig inte polisen för att gripa barn. Ett grannbarn till mig, bara 11 år gammal, satt en hel natt på polisstationen tillsammans med andra barn och ungdomar. På morgonen innan de släpptes tvingades de städa hela polisstationen. Föreställ dig själv; ett barn som ska rengöra rum, där all möjlig hemskhet ägt rum, där människor torterats och misshandlats. Mitt grannbarn är nu relegerad från skolan. Vilken framtid har han utan skolgång?

Livet för väst-sahariska ungdomar är svårt. Den marockanska regimen har på olika sätt försökt att kväsa det motstånd som hela tiden funnits mot ockupationen. På 80-talet skickade man iväg tusentals ungdomar till skolor i Marocko för att marockanisera dem, men det misslyckades. På 90-talet betalade man ungdomar en lön utan att ge dem arbete; ett nytt sätt att passivisera dem. Numera berövar man många skolgång genom att relegera dem. Att inte anställa väst-saharier är en annan metod. Arbetslösheten är skyhögt. Frustrerade väst-sahariska ungdomar ser ingen

Rabab Amidane utanför Göteborgs universitet. Väst-sahariska studenter och elever misshandlas ofta inför slutprov, så att de inte ska klara sig, berättar hon. Bild: Lena Thunberg

annan möjlighet än att illegalt försöka lämna landet – med den marockanska polisens goda minne. I livsfarliga båtar har många tagit sig över till Kanarieöarna för att söka asyl. Flera av dem som har haft turen att inte drunkna på vägen har i stället skickats tillbaka – till Marocko, där de fängslats direkt.

Vad kommer att hända när Rabab återvänder till Västsahara? Kommer hon att få behålla sitt pass nu när hon offentligt har berättat sin och studentkamraternas historia? Kan hon fortsätta på universitetet?

Vi promenerar över Drottningtorget på väg mot Centralstationen i Göteborg. En polisbil kör förbi. Rabab tittar misstroget på den och skrattar.

– Är det verkligen en polisbil? Det ser ju ut som en vanlig personbil. I Marocko är polisbilarna stora, täckta och mörka.

Lena Thunberg

Sulthana Khaya blev blind på ett öga efter polismisshandeln. Bild: ASVDH

Förföljelserna bara fortsätter

Förföljelser, fångslanden, tortyr och misshandel av civila västaharier fortsätter med oförminskad styrka, skriver den västahariska MR-organisationen Code-sa i en rapport den 8 augusti.

Trots uppmaningar från Amnesty, Human Rights Watch, UNHCR och Frontline 2006 att Marocko ska stoppa kränkningarna av de mänskliga rättigheterna, har de marockanska myndigheternas brutalitet i stället intensifierats.

Under de senaste månaderna är det främst ungdomar och barn som har varit måltavla för förföljelserna. Barn så unga som 9 år har gripits utan föräldrarnas kännedom. Under månaderna april och maj greps eller misshandlades 60 ungdomar i åldern 9 till 17 år. De hade delat ut flygblad, skrivit slagord om Polisario eller viftat med den västahariska flaggan.

Sedan 2005 finns civilklädda poliser i skolor för att kontrollera de västahariska eleverna. Den rädsla och stress som många elever känner har lett till att många avbryter sin skolgång eller inte klarar slutprov. Skolresultaten för de västahariska eleverna är därför genomgående dåliga.

Ungdomar hotas med våldtäkt, misshandlas i polisbilar och dumpas utanför

städerna. Poliser urinerar på dem och överöser dem med skällsord. Flera minderåriga har svåra psykiska problem efter dessa händelser. När de minderåriga släpps från polisstationen tvingas föräldrarna skriva på ett dokument att barnen aldrig ska delta i någon protestdemonstration.

Flera västahariska studenter i Marocko, som gripits efter fredliga demonstrationer för självständighet, dömdes senare till fängelse.

Ett genomgående drag i den rättsliga processen är att de marockanska myndigheterna skjuter upp rättegångar i sista minuten för att förhindra utländska observatörers närvaro.

Den marockanska säkerhetsstyrkan i det ockuperade Västsahara består av specialstyrkorna, gendarmeriet, DST (Direction de Sécurité Territoriale samt GUS (Groupe Urbain de Sécurité). GUS opererar i grupper om 6-8 civilklädda poliser i mörkblå skåpbilar, vars främsta uppgift är att skrämja upp befolkningen.

Det ökända Svarta Fängelset i El Aaiún är överfullt. Där är brist på vatten och liten eller ingen medicinsk behandling av de västahariska fångarna.

Lena Thunberg

Ungdomspolitiker gripna i Västsahara

Två representanter för Socialistisk Ungdom i Norge, Kamilla Eidsvik och Andrea Gustavsson, greps av marockansk polis måndagen 20 augusti i El Aaiún. De besökte Rabab Amidane, som var i Norge i juli. Polisen stormade familjens grannhus, där flera människorättsaktivister bor. De två nordborna greps, när de blev vittne till polisingripandet.

De forslades i pansarbil till ett två timmar långt förhör på polisstationen.

– De ville veta varför vi var på besök och vem vi bodde hos, berättar Andrea Gustavsson, som är svensk medborgare.

De uppmanades att komma tillbaka på tisdagen, då de blev fråntagna sina pass och biljetter. I fyra timmar fick de sedan vänta på högsta polischefen.

– Det blev inget mer förhör. Vi fick tillbaka pass och biljetter och släpptes i stället. Det berodde antagligen på att vi ändå

skulle åka hem på onsdagen. Om våra biljetter visat att vi skulle stanna längre, hade de säkert utvisat oss, säger Andrea.

– Jag har aldrig varit med om något liknande. Det var hemskt, men samtidigt är det tråkigt att media fokuserar bara på oss.

– Vi är jätteoroliga för Rababs familj.

Vad händer nu, när inte vi är där? Vem bevakar detta? Vi vet att polisen omringade huset och att familjen är rädd för polisen.

2005 utvisades en norsk delegation med bland andra stortingsledamoten Eva Kristin Hansen. Deras tolk greps senare och torterades.

Lena Thunberg

Andrea Gustavsson, Rabab Amidane och Kamilla Eidsvik tillsammans i Oslo.

Bild: www.vest-sahara.no

Riksdagspolitiker:

Marocko har ingen rätt till Västsahara

Tre riksdagsledamöter kräver nu avkolonisering av Västsahara genom folkomröstning och ett större engagemang från den svenska regeringen. De ifrågasätter också EU:s bistånd till Marocko. Även svenska konsumenter bör agera, anser de.

Ännu en skamfläck fördjupar sig i mänsklighetens historia. Vi blir upprörda över olika ockupationsmaktens ageranden i andra delar av Mellanöstern men åker gärna till ockupationsmakten Marocko på semester och njuter av värme och sol. Samma värme och sol gör livet outhärdligt för många västsaharier med över 50° värme i flyktinglägren, där höggravida kvinnor tvingas gå kilometerlånga sträckor till förlossningssjukhus. Flyktingläger omöjliggör ett långsiktigt samhällsbyggande och förverkligandet av framtidsdrömmar. Det är hög tid att avveckla Afrikas sista koloni!

FN erkänner Västsaharas rätt till självbestämmande enligt den allmänna avkoloniseringsresolutionen 1514 från 1960 samt en rad senare resolutioner gällande Västsahara, där man specificerar att denna rätt ska beslutas enligt en folkomröstning och ett tillbakadragande av marockansk trupp. Resolution 3437 erkänner POLISARIO som representant för det västsahariska folket.

Under Marockos ockupation, som pågått sedan Spanien lämnade området 1975, har militären lagt ut över 4 miljoner minor kring den västsahariska gränsen och byggt en mur, som delar landet i två och gör befolkningen till fångar i sitt eget land. Marocko bedriver också en folkomflyttningspolitik för att öka den marockanska befolkningen i Västsahara, en befolkning man vill ha in i röstlängden till folkomröstningen för att se till att röstningen går

som man vill. Detta är bara ett medel man använt i sitt konsekventa motarbete av FN:s mission MINURSO. Ockupationen kostar Marocko över en miljon dollar per dag, samtidigt som ett stort bistånd tillkommer Marocko från EU.

Vi ifrågasätter nu stödet till ett land som direkt förtrycker ett annat. Har vi ens förstått att det är så?

Det är ingen hemlighet att stora ekonomiska intressen ligger bakom både Marockos och omvärldens agerande. Västsahara har stora mängder järnmalm, fosfat och olja samt fiskerika vatten, som idag nyttjas av spanska fiskare enligt överenskommelse med Marocko. Vi måste dock se till att mänskliga rättigheter inte ställs vid sidan av när ekonomiska och enskilda länders intressen träder in. Marocko måste bevisa att det är seriöst när det gäller sitt arbete med politiska reformer. Man kan inte vara demokratisk samtidigt som man ockuperar och förtrycker

”Det är hög tid att det svenska folket agerar och utövar sin makt som konsumenter.”

ett annat land. Vi måste också stärka FN och se till att världssamfundets överenskommelser inte förlorar sin trovärdighet. Tyvärr finns det alltför många exempel där FN, trots sitt internationella mandat, stått handlingsförlamat. Det interna-

tionella samfundet måste ta sitt ansvar och agera i enlighet med det förtroende, som det har fått av alla länder i världen genom FN och se till att de beslut som fattas efterlevs.

Det är hög tid att det svenska folket agerar och utövar sin makt som konsumenter. Det är hög tid att Sverige agerar och gör sin röst hörd på den internationella arenan. Därför anser vi att Sverige kraftfullt ska agera i både EU och FN mot Marockos ständiga förhållningar av folkomröstningen och ställa krav på att Marocko uppfyller FN:s resolutioner. Detta borde nu drivas av Portugal som ju sagt sig prioritera relationerna med Nord-

afrika under sitt nuvarande ordförandeskap i EU. Vi uppmanar regeringen att ta upp detta på Portugals EU-agenda. Vi tror på människans fria val att själv utforma sitt liv och ta sitt ansvar i samhället. Därför ska vi arbeta för att folkomröstningen skyndsamt äger rum enligt gjorda överenskommelser och att resultatet respekteras, innan Västsaharas hopp sinar likt vattenkällan i öknen.

Mildred Thulin,
riksdagsledamot,
Centerpartiet

Mats Sander,
riksdagsledamot,
Moderaterna

Christian Holm,
riksdagsledamot,
Moderaterna

Kerstin Lundgren,
riksdagsledamot,
Centerpartiet

Publicerad i Göteborgs-Posten
9 augusti 2007*

*De tre moderata riksdagsledamöterna Ewa Björling, Göran Lindblad och Ulf Sjösten skriver i en replik på artikeln i GP 21/8 att Polisario "har gjort sig känd för att inte backa för terror som förhandlingsredskap" samt att propagera för ett självständigt Västsahara "är detsamma som att propagera för en kommunistisk gerillaregim".

Brahim El Ansari, medlem av ASVDH, greps i El Aaiún tillsammans med tre andra aktivister i MR-organisationer den 20 maj och släpptes först efter 8 timmars förhör. Bild: Casper Hedberg

Delade av en mur

I april besökte Per Liljas och Casper Hedberg det ockuperade Västsahara. Där träffade de Brahim El Ansari. En månad senare greps han av marockansk polis. De två svenskarna besökte också flyktinglägren i Algeriet.

Det susar till när Abdel Had öppnar dörren i farten för att loska ur sin framtandsglugg. I snart tjugo år har han navigerat sin taxi längs de sandiga gatorna i Västsaharas huvudstad El Aaiún. De militärer och FN-bilar han delar utrymnet med påminner om den pågående ockupationen. Men Abdel, ursprungligen från norra Marocko, menar att konflikten är överspelad.

– Konflikten är över 30 år gammal, den är ingen stor sak nu, säger han. Det är bara några separatister i Algeriet som fortfarande vill ha självständighet.

Några kvarter bort vajar en vindpinad FN-flagga från Minurso-högkvarterets tak. Nyligen halades den marockanska flagga som i årtal, under stor kritik, hängt vid dess sida. Istället står nu ett femtiotal marockanska fanor uppställda på led utanför byggnaden. Tvärs över gatan står en lång rad vägarbetare och vänder trottoarstenar på plats. De tittar upp då en man passerar dem. Mannen sänker farten och sträcker två fingrar i luften, arbetarna följer honom med blicken. När mannen når slutet av raden knyter han näven och slår den i luften. Några av arbetarna ler och härmar hans tecken.

Brahim El-Ansari är redaktör på ASVDH, en bannlyst västsaharisk motståndorganisation.

– I El Aaiún betyder V-tecknet ”inget alternativ”. Det vill säga ”inget annat alternativ än ett självständigt Västsahara”, förklarar han.

Sedan den fredliga intifadan inleddes 2005 har det västsahariska motståndet i El Aaiún blivit mer synligt. Förutom enskilda V-tecken på gatan har mängder av demonstrationer ägt rum, det målas budskap på väggarna och marockanska flaggor byts ut mot västsahariska. Vi träffar Brahim i en taklägenhet med bara ett fönster. Härifrån sprider han information om läget på ockuperad mark till omvärlden. Ibland händer det att utländska journalister själva kommer till El Aaiún, men oftast får de inte tillstånd eller blir utvisade. Brahim träffade Lars Björk från TT bara några dagar in-

nan han blev arresterad, den 19:e februari, och säger att han har blivit försiktigare sedan dess. Även om polisen håller lokalen under uppsikt, är det säkrare att träffas här än ute på gatan. Brahim har själv aldrig blivit gripen. Det har däremot de två andra aktivisterna i rummet, Sidi Muhammed Dadach och El Ghalia Djimi. Och deras tärda blickar vittnar om plågsamma erfarenheter.

1987 var El Ghalia Djimi med och planerade en demonstration till FN-kommissionens besök. Några dagar innan kom två civilpoliser till henne på jobbet.

– De sade att jag skulle följa med två minuter, och så förde de mig till sin bil och band för mina ögon, berättar hon. Sedan blev de två minuterna tre år och sju månader.

Totalt arresterades 400 personer den dagen, utan att anhöriga eller allmänhet fick reda på något. El Ghalia Djimi släpptes till slut, men många blev kvar, bland annat hennes mormor. Sedan de skiljdes i fängelset har El Ghalia inte hört något om henne. Efter att Sidi Muhammed Dadach blev fängslad 1979 hade han möjlighet att bli frisläppt – bara han kallade sig marockan. Han vägrade fram till sin frigivning 22 år senare, och betraktas nu som en av Västsaharas största hjältar.

– De som deltar i demonstrationer riskerar att bli fängslade, torterade och dömda till döden, som jag, säger han. Ändå fortsätter vi, och visar att det inte bara är i Algeriet man kämpar för självständighet.

Förutom att slå ned protester försöker Marocko även byta ut befolkningen.

– Många västsaharier får inte studera och vägras jobb, berättar Brahim El-Ansari. Man får välja mellan att lämna landet eller att kämpa och riskera att bli torterad. Samtidigt flyttas civila marockaner in i Västsahara med löften om sänkt skatt och höjd lön. Den här rasismen har skapat något nytt – hat mot marockaner.

El Ghalia Djimi fortsätter:

– Den gamla generationen är van vid Marockos terror och ser fredliga medel som den enda vägen. Men den nya generationen är frustrerad och söker hämnd. De ser till exempel Somalia på TV och lär sig att våld attraherar och påverkar omvärlden. Detta är vad vi fruktar.

*

Natten har lagt sig över de lerhus och tält som ligger utspridda i flyktinglägren i

Saharaöknen sextio mil österut. I ett av tälten har teet efter maten just dukats undan och Bamba, som levtt alla sina 22 år i flyktinglägret Dakhla, sitter och förklarar varför just hans läger är det bästa. Men när samtalet kommer in på konflikten omvandlas kaxigheten i Bambas blick till djupaste allvar. Ofta har konflikten jämförts med Östtimor. Bamba jämför istället med Palestina.

– Skillnaden mot Palestinakonflikten är att där är israelerna fienden – här är båda sidor araber, alltså bröder.

Han talar långsamt och tydligt så att inget ord ska missförstås.

– Vi unga vill inte vänta i 30 år till, säger han. Kanske 2-3 år, sedan blir det krig igen.

Han börjar berätta om en legendarisk strid där 2000 marockanska soldater döddes, men bara 25 västsaharier. Om det blir krig är han säker på att Västsahara skulle segra.

– Även om marockanerna inte håller med sin kung har de ingen möjlighet att säga emot. Det är annorlunda för oss – vi strider för vår sak. Marockos armé har mat, pengar, folk. Den västsahariska har 50 års hat.

Muhammed Abdelaziz, västsahariska republikens president, är på besök i Dakhla över dagen.

– Vi föredrar fred och respekterar internationell lag, säger han. Men utan hjälp från omvärlden går det inte. Samtidigt som vi förbereder samhället på självständighet förbereder vi oss också på krig.

Vanligtvis håller presidenten och resten av republikens administration till i flyktinglägret Rabuni. Där befinner sig också Ibrahim Mokhtar, utrikesförvaltningens direktör. Mellan 1976 och 1979 var han Polisarios representant i Sverige.

– Sedan apartheidtiden har svensk utrikespolitik inte haft någon afrikansk policy. Sverige spelar en liten internationell roll, men skulle kunna driva de skandinaviska länderna mot en gemensam ståndpunkt i EU.

Till skillnad från de fem andra lägren är husen i Rabuni byggda av cement, det finns asfaltsvägar och elektricitet. Ibrahim Mokhtar lutar sig fram ur sin läderfätölj.

– Det skulle inte vara något problem för oss att starta administrationen på nytt i ett självständigt Västsahara. Vi har kunskaperna och resurser kan vi alltid skaffa. Allt det vi har byggt upp skulle vi lämna imorgon, om vi kunde.

Per Liljas

Lång väg till klusterfritt Västs

Bild: Johan Persson

Marockos ockupation av Västsahara har varit en tyst konflikt sedan vapenvilan inleddes 1991. Kriget lämnade kvar mängder med oexploderad ammunition på den smala, befriade landremsan av Västsahara. Tiotals miljoner minor och klusterbomber beräknas finnas i området, vilket gör det till ett av världens mest minerade. Som enda organisation jobbar brittiska Landmine Action med att rensa området. Ansvarig för projektet är 26-åriga svenskan Mikaela Wallinder.

– Quiet! Firing!

Det är närmare 30 grader och i ljusblå skyddsutrustning står de 14 eleverna i gruset bakom kontoret i Tifariti i Västsahara. De går EOD-utbildningen som gör att de kan desarmera oexploderad ammunition. Idag är det övning på hur man spränger en oexploderad mortarbomb. Mikaela Wallinder placerar detonatorn i sprängdegen och kollar en gång till att el-sladden inte är vikt någonstans. Sedan går hon tillbaka till avfyrningsplatsen och ropar ut orden som varnar om sprängning, innan hon vrider om nyckeln och mortarbomben sprängs.

Mikaela Wallinder går utbildningen för att lära sig hur det går till i verkligheten och för att träffa de som jobbar ute i fält. När hon kommer tillbaka till Londonkontoret ska hon sköta det administrativa arbetet runt projektet igen. Ett jobb hon haft sedan januari.

– Jag trivs väldigt bra. Det är nyttigt att ha kommit ner hit för att uppleva vad de gör ute i fält. Jag är den enda som inte har militär bakgrund, men det har gått bra, säger hon.

Hon har tidigare studerat Internationell migration och etniska relationer vid Malmö högskola, och det här är inte hennes första arbete för organisationen. Hon har bland annat jobbat för Landmine Action i Kosovo.

I Västsahara jobbar 30 personer med projektet. Några är tekniska rådgivare och experter från andra länder än Västsahara för att utbilda hur röjningen går till. Tanken är sedan att västsaharierna själva ska fortsätta röjningen på egen hand. Och de har mycket jobb framför sig.

Genom Västsahara går en mur som Marocko rest. Där beräknas finnas mellan 3-10 miljoner minor. Det gör området till

Där beräknas finnas mellan 3-10 miljoner minor. Det gör området till ett av världens mest minerade.

ahara

ett av världens mest minerade. Den befriade delen av Västsahara är också överströdd med klusterbomber, en bomb som släpps från luften och innehåller många små sprängladdningar, som oftast exploderar när de når markytan. Till skillnad från minorna måste de sprängas på plats och är mer oberäkneligt utspridda.

– **Klusterbomber och minor** är verkligen de otäckaste vapnen som finns. Tänk att någon suttit i timmar och beräknat exakt hur en mina ska skada en människa på värsta sätt.

Ottawakonventionen från 1997 som förbjuder bruk, tillverkning och lagring av personminor var ett framsteg för organisationer som Landmine Action. Efter kriget i Libanon förra året påbörjades arbetet av en liknande konvention för klusterbomber. På mötet i Oslo i februari skrev länder som Frankrike och Storbritannien på. Nästa kongress är i Peru i maj, då ska bland annat definitionen av vad en klusterbomb är diskuteras.

2008 väntas överenskommelsen vara klar. Länder som USA, Israel och Kina som använder klusterbomber, deltar inte i mötena.

Att rensa ett område från minor är kostsamt. Man beräknar att det kostar 1000 dollar att desarmera en mina, med alla omkostnader. Att tillverka en kostar runt 3 dollar. Effektiviteten och den låga kostnaden gör att vapnet fortfarande är mycket populärt i krig.

– Det skulle vara ett framsteg för oss om det blev en konvention mot klusterbomber. Då är det lättare att sätta press på länder, menar Mikaela Wallinder.

Sylvia Dahlén

Marocko vägrar skriva på minförbud

– Marocko började placera ut minor redan vid krigets början 1976, berättar Lamine Yahiaoui, Polisarios Nordenrepresentant. Då la de bland annat ut minor runt sina tillfälliga baser. När soldaterna drog vidare ett par dagar senare lämnade de kvar minorna.

När den radarövervakade ”muren”, som delar Västsahara i två delar, byggdes av marockanerna på 80-talet placerade de ut minor längs den östra sidan. Ända till eld-upphör 1991 fortsatte marockanerna att smutsa ner området med minor och klusterbomber från flygplan och tanks. Det sista flyganfallet ägde rum i augusti 1991 strax före eldupphör.

De minor som Polisario förfogat över är sådana som man under kriget hittade, desarmerade eller återanvände genom att placera ut dem på den västra sidan av muren, säger Lamine Yahiaoui.

– Förutom de tre till tio miljoner landminor som uppskattas ligga längs med muren, runt vattenhål och längs med vägar utgör odetonerade klustervapen det största hotet i Västsahara, säger Mikaela Wallinder på Landmine Action, vars uppgift är att i samarbete med Polisario kartlägga och förstöra dessa vapen på den Polisariokontrollerade östra

sidan av muren. Arbetet startade i augusti 2006.

– Klusterbombarna är designade att explodera, när de träffar marken eller sitt mål. Ett av de största problemen är dock att om de landar på mjukt underlag, exempelvis sand, utlöses de inte utan blir liggande och fungerar då i praktiken som landminor, säger Mikaela Wallinder. 18 västsaharier tränas nu av Landmine Actions experter för att själva ta över projektet.

– Ottawakonventionen från 1997 innebar ett internationellt förbud mot användning, lagring, produktion och export av antipersonella minor. I november 2006 skrev Polisario under Geneva Calls ”deed of commitment”, som tillåter icke-statliga aktörer att ansluta sig till Ottawakonventionen. Polisario har sedan dess förstört 6642 antipersonella minor med assistans från Landmine Actions personal. Marocko har däremot inte skrivit under konventionen och kan alltså fortsätta att tillverka, lagra och använda minor. Något förbud mot klusterbomber finns fortfarande inte, berättar Mikaela Wallinder.

Lena Thunberg

Bild på minor: Simon Conway

Försvunnen i tre år

El Ghalia Djimi, vice ordförande för ASVDH, sitter i en rödblommig soffa i den dunkla möteslokalen. Hon kan inte hålla händerna borta från två spelkort som ligger på bordet. En svart och en röd joker. Efter att ha blandat dem ett tag lägger hon ned dem på bordet igen med en djup suck. Den svarta hamnar överst.

– 1987 var en FN-kommission på väg till El Aaiún för att studera vår situation, berättar hon. Jag och några andra kvinnor började planera en demonstration för att göra vår röst hörd. Några dagar före kommissionens ankomst kom två civilklädda män fram till mig på jobbet. De bad mig följa med fem minuter till deras bil utanför. Då vi kom ut till deras vita Land Rover band de för mina ögon och knuffade in mig i baksätet. Sedan blev de fem minuterna till tre år och sju månader.

El Ghalia Djimi rättar till sina tjocka glasögon. Under fängelsevistelsen som följde fick hon sällan ta av sig ögonbindeln och sedan dess har hon haft nedsatt syn.

– Jag blev varken arresterad eller ställd inför rätta, utan försvann bara. För att få insikt i vilken behandling jag utsattes för är det bara att se bilderna från Abu Ghraib. Kemikalier, hundar... Tyvärr var det inga media där jag satt. Jag tappade hoppet om att bli fri, men 1991 släpptes jag efter påtryckningar från internationella organisationer och för att Marocko ville framstå som goda. Men 550 personer lämnades kvar, bland annat min farmor. Då var hon sextio år och hade astma. Från vad jag har sett där, är det svårt att säga om hon lever idag. Det är för hennes skull och alla andra västsaaharier som försvunnit, som jag än idag fortsätter min kamp.

Sedan intifadan inleddes 2005 har El Ghalia sett hur demonstrationerna blir färre och färre, allteftersom de fortsätter att brutalt slås ned. Många unga väljer att fly landet, men bland dem som stannar märker El Ghalia oroande tendenser.

– Den gamla generationen är van vid Marockos terror och ser fredliga medel

som den enda vägen. Den nya generationen, 25 år och yngre, har en negativ effekt på kampen. De ser till exempel Somalia på TV och lär sig att våld attraherar och påverkar omvärlden. Det är det vi fruktar. Vi är rädda för att mer terror från den marockanska staten ger mer våld. Många

får inte studera eller arbeta, framför allt människor som tidigare blivit torterade. Dessa människor söker hämnd. Om internationella organisationer gick in, skulle det kunna hindras.

Per Liljas

Bild: Casper Hedberg

Svenska oljeintressen på ockuperad mark

Svenska Lundin Petroleum äger aktier i Island Oil & Gas som ska leta olja i det ockuperade Västsahara.

Utrikesminister Carl Bildt stödjer FN:s linje. Västsaharas naturresurser får endast exploateras om västsaharierna samtycker.

Lundin Oil kan tänka sig att sälja sina kritiserade aktier, men endast när marknadsförhållandena är riktiga.

Efter att flera stora oljebolag lämnat Västsahara, efter hårda internationella protester och då FN 2002 uttalat sig mot oljeutvinning i det ockuperade landet, kommer nu nya hungriga oljebolag. I december 2006 fick tre oljebolag licens av de marockanska myndigheterna att utforska bergrunden i den så kallade Zag-bassängen, som ligger inne i Västsahara vid staden Smara. Området är lika stort som en tredjedel av Irland. Ett av bolagen som beviljats licens är registrerat i Irland och heter Island Oil & Gas. En av Island Oils aktieägare är svenska Lundin Petroleum, med 5,3 % av aktierna.

På Lundin Petroleum's hemsida har styrelseordförande Ian H. Lundin skrivit under bolagets riktlinjer, uppförandekod, som bland annat säger att företaget ska följa internationell lag och respektera staters suveränitet. Riktlinjerna talar även om att agera "rättvist och ärligt".

Enligt ett pressmeddelande från Island Oil som tillkännager att företaget fått rätt att leta olja i Zag-bassängen står det att: "Wells drilled in the 1960's encountered gas shows in Palaeozoic sandstones, with surface oil shows also observed." De provborrningar som gjordes på 1960-talet visade alltså på förekomst av både gas och olja. Frågan är varför Marocko har väntat i över 40 år med att låta utvinna fyndigheter om källorna finns i det egentliga Marocko? Observera att

källorna finns på land, inte ute till havs. Det är som regel enklare att utvinna olja "onshore". Carlos Wilson i Western Sahara Resources Watch skrev ett brev till Island Oil & Gas redan den 13 december 2006 och påpekade att Zag-bassängen finns inne i det ockuperade Västsahara.

Men Lundin Petroleum's intresse för Västsaharas eventuella oljefyndigheter är inget nytt. Enligt en interpellationsdebatt i riksdagen den 21 mars 2002 mellan riksdagsledamot Gunilla Wahlén (v) och dåvarande utrikesminister Anna Lindh (s), hävdas att Ian Lundin varit inbjuden till ett möte i Frankrike med andra oljebolag för att diskutera Västsaharas oljefyndigheter. Anna Lindh svarade då: "Uppgifterna om Lundin Oil var nya för mig. Vi har ingen möjlighet att förhindra

Carl Bildt: "Sverige stöder det västsahariska folkets rätt till självbestämmande"

svenska företag att delta i oljeprospektering, men jag kan naturligtvis hoppas att svenska företag väljer att inte delta i oljeprospektering när det handlar om känsliga områden som detta."

Nuvarande utrikesminister Carl Bildt låter genom UD:s presstjänst hälsa till tidskriften Västsahara att han inte kommenterar enskilda ärenden, men att han stödjer det utlåtande som Hans Corell på FN:s rättsliga råd år 2002 tog fram till FN:s säkerhetsråd. I korthet säger utlåtandet att utvinning av olja utan västsahariernas samtycke strider mot internationell lag.

Lundin Petroleum säger via sin presschef Maria Hamilton att Lundin eventu-

ellt kan tänka sig att sälja sitt innehav i Island Oil:

"Detta är inte ett strategiskt eller betydande aktieinnehav för Lundin Petroleum och kan avvitrats om och när marknadsförhållandena är riktiga. Lundin Petroleum har ingen styrelsrepresentation i bolaget och är inte delaktiga i strategiska eller verksamhetsrelaterade beslut. Lundin Petroleum har aldrig haft något projekt vare sig i Marocko eller Västsahara. Bolaget är politiskt oberoende vare sig det är i Sverige, Marocko, eller något annat land. Givetvis följs de globala regler som gäller."

Riksdagsledamoten Veronica Palm (s) har i riksdagen ställt en fråga angående Lundins delägarskap till utrikesminister Carl Bildt. Hon är mycket kritisk till Marockos agerande och till Lundin Petroleum: "Licenserna bjuds illegalt ut av Marockos regering. Det är inte första gången utländska bolag får licenser. Det amerikanska oljebolaget Kerr-McGee drog sig ur efter internationella protester. Även där fanns en svensk koppling, men den användes som påtryckningsmedel. Sjunde AP-fonden frös alla investeringar i Kerr-McGee i protest mot deras folkrättsstridiga verksamhet."

Palm har även frågat vad utrikesministern ämnar göra för att "säkerställa den svenska hållningen avseende Västsaharas rätt till självbestämmande".

Carl Bildt svar till Palm är en uppmaning på vad han säger till tidskriften Västsahara. Dock ger Bildt en indirekt uppmaning till Lundin Petroleum, liknande den Anna Lindh gav uttryck för redan år 2002. Carl Bildt säger att:

"Det ligger givetvis i svenska företags eget långsiktiga intresse att agera med samhällsansvar och god etik."

Carl Bildt säger också: "Jag vill än en gång upprepa att Sverige stöder det västsahariska folkets rätt till självbestämmande".

Arto Valtonen

V

Ockuperade och ockupanter spelar i samma fotbollslag i Västsaharas huvudstad El Aaiún (Laayoune). Men de spelar med olika mål.

Det är onsdag kväll i Västsaharas huvudstad El Aaiún och hörnkaféet vid det centrala torget är fyllt till bredden. De flesta borden är tomma, inte ens teglas står där, och ögonen är vända mot tv-skärmen. Allt fokus på kvartsfinalen i Champions League. När matchen är slut upplöses åskådarna med ett omedelbart brak från stolar och bord i rörelse. Laget som Nawfel hejar på, Chelsea, har förlorat, men han har andra saker att oro sig för. Laget han spelar i, Laayoune Foot, har en viktig match på söndag.

– Men jag vet inte om min fotskada kommer att hinna läkas till dess.

Vägen mot Nawfels hem går genom stadens mitt. Gator som slumrat på dagen

har nu vaknat till liv – överallt säljare och köpare, om än mer samvaro än kommers. Född i Casablanca för 23 år sedan är Nawfel, som de flesta andra nordmarockaner i Västsahara, lycklig över att ”Marocko nu är enat”. Senast igår slogs en västsaharisk demonstration brutalt ned av marockansk polis, men enligt Nawfel är motsättningsarna inget problem.

– Det finns några få som vill att Västsahara ska vara självständigt, men vi är vänner ändå. De som inte vill vara vänner med mig behöver inte. Chacun son façon, alla har sitt sätt.

Ju närmre Nawfels hem och längre bort från El Aaiúns stadskärna vi kommer, desto mörkare blir gatorna och gradvis slukas de av Saharas sand. Till slut återstår bara en pudermatta längs dunkla och slitna husfasader. I en vägkorsning spelar unga pojkar fotboll under en gatlykta. De är alla klädda i Laayoune Foots tröjor, och med fingrarna formade till V-tecken närmar de sig, uppspelt stojandes:

– Laayoune Foot olé!

– Västsahara 1, Marocko 0!

– Leve ett fritt Västsahara!

Nawfel motar bort dem.

– De säger dumma saker jag inte vill höra, förklarar han.

Tidigare spelade Nawfel för att bli proffs, men nu har han gett upp de drömmarna för att utbilda sig till lärare. För många av hans västsahariska lagkamrater är även utbildning endast en dröm.

Hasana, 19 år, sitter i en spartanskt inredd taklägenhet.

– Förra året relegerades jag, berättar han. Jag var med och organiserade en siddemonstration på skolan i sympati för västsahariska tortyroffer. Nu är jag tvungen att gå i en religiös skola utan naturvetenskapliga ämnen.

Istället för drömmar om karriär innebär fotbollen en av få chanser att träffas offentligt för Hasana och andra västsaharier.

– Marockanerna är rädda för politisk aktivitet, om vi samlas. Nyligen stängde de ned ett fritidshus vi brukade använda. Våra föräldrar är i sin tur rädda för att låta oss vara ute på gatan, där polis splittrar oss om vi är i grupp.

– Vi känner oss inte fria att röra oss och tala. Den militära närvaron föder rädsla.

Att träffa Hasana i hans hem eller ute på stan är för riskabelt. Därför ses vi i den här hemliga möteslokalen. Vad som händer om man blir gripen av polisen har Hasana bittert fått erfara. Att bli slagen är att komma lindrigt undan.

Även i fotbollslaget förekommer det trakasserier.

– Till viktiga matcher blir de marockanska spelarna alltid uttagna före västsaharierna. Och de marockanska supportrarna är väldigt aggressiva mot oss.

Bredvid Hasana på Internetkaféet sitter hans kompis Faddali, 16. Han spelar inte i Laayoune Foot, men då han träffar andra västsahariska lagkamrater eller supportrar pratar de ofta politik.

– Vi talar om det västsahariska motståndet och situationen i laget, säger Faddali. Aldrig om väpnad kamp, men jag har hört att vissa gör det.

Hasana och Faddali har varit engagerade i konflikten sedan de var små. Liksom småkillarna under gatlyktan började de med att härma vuxnas slagord och göra V-tecknet. På ockuperad mark betyder tecknet, förutom seger, framförallt ”inget alternativ”. Det vill säga inget annat alternativ än västsaharisk självständighet. Ibland försöker de förklara vad deras kamp betyder för marockanerna i fotbollslaget eller i skolan, men de vill inte lyssna.

– Vi ser på marockanerna som våra bröder, men det är en skillnad i mentalitet, förklarar Faddali. Vi kämpar för självständighet och marockanerna ser på oss som arroganta bråkmakare.

**Text: Per Liljas
Bild: Casper Hedberg**

V för Västsahara

Sol har vi så det räcker!

Årets politikervecka på Gotland gästades i år av två kvinnor från de västsahariska flyktinglägren, som var inbjudna av Nätverket för ett fritt Västsahara. Seminarier arrangerades både på politikerveckan och på den samtidigt pågående alternativa politikerveckan. Kvinnorna fick också träffa representanter för partier och organisationer och delta i manifestationer och flygbladutdelningar.

De två gästerna, Umetha Mohammed Buzeid och Jadiya Mohsalem Nayem, 27 och 21 år gamla, bor i lägret som vuxit fram runt 27:e februariskolan. De arbetar båda på kulturcentret för kvinnor.

– Efter min juristutbildning på universitetet i Alger började jag jobba på forskningsavdelningen på kulturcentret, berättar Umetha. Där fokuserar vi på kvinnors

villkor och rättigheter. Varje år håller vi seminarier för kvinnor från alla läger. Teman som kvinnors rättigheter och kvinnors hälsa har avhandlats.

Kulturcentret får allt större betydelse i lägren och fungerar som en mötesplats, berättar Umetha och Jadiya. Kulturen är en viktig del i kampen för ett fritt Västsahara. Jadiya arbetar på centrets bibliotek.

– Till oss kommer både barn och vuxna för att låna böcker. Den mesta litteraturen är på arabiska och spanska, men vi har även en del på engelska.

Umetha och Jadiya talar med engagemang om kulturcentrets betydelse för kampen. De visar också bilder från det ockuperade Västsahara. De understryker vikten av att utländska observatörer reser till den ockuperade delen av Västsahara

och rapporterar om situationen där. De berättar även om den allt svårare matsituationen som råder i lägren.

– Matlagren är tomma. Snart måste vi få mer mat, slår de fast.

Flera av dagarna på Gotland öste regnet ner. Detta hindrade inte att en dag vigdes åt utflykt till de gotländska raukarna och stränderna. Efteråt får Umetha frågan om solen sken på utflykten.

– Fråga mig inte om solen, ber hon. Sol har vi så det räcker och blir över i flyktinglägren. Fråga mig om havet. Fråga mig om regnet. Fråga mig om träden och naturen.

Har man bott hela sitt liv i Sahara finns det mycket som är intressantare än solen.

Text och bild: Kristin Ivarsson

Hmad släpades efter en bil

Två gånger har Hmad Hammad fängslats för sitt arbete för mänskliga rättigheter i Västsahara, som sedan 1975 ockuperas av Marocko. I maj gästade han Sverige och berättade på ett seminarium om situationen i Västsahara. Camilla Berglund, Nordafrikasamordnare i svenska Amnesty, rapporterar.

Det var en stor dag för mig när jag fick skaka hand med mannen som jag och flera andra landsamordnare och grupper inom Amnesty International agerade för att få frigiven för nästan precis ett år sedan. Hmad Hammad är en av åtta väst-sahariska människorättsförsvarare, som fängslades efter att ha dokumenterat och spridit information om marockanska säkerhetsstyrkans övergrepp i samband med omfattande demonstrationer för självständighet inne i Västsahara våren och sommaren 2005.

I mars 2006 frigavs slutligen Hmad Hammad efter en kunglig benådning. Jag förstår snart att Hmad Hammad trots frigivningen inte känner sig som en fri man, så länge som kränkningarna av de mänskliga rättigheterna fortsätter inne i Västsahara och så länge som rätten till självständighet för Västsahara inte realiseras.

Måndag 7 maj hölls ett seminarium om människorättsituationen i Västsahara på ABF-huset i Stockholm arrangerat av Föreningen Västsahara i samarbete med ABF Stockholm. Inbjudna gäster var den väst-sahariske människorättsförsvararen Hmad Hammad och den svenske journalisten Lars Björk, som för TT:s räkning rest i Västsahara.

Den 17 juni 2005 stoppades de tre människorättsförsvararna Aminatou Haidar, Fatma Ayach och Houssein Lidri av en marockansk säkerhetsstyrka, då de skulle genomföra en fredlig demonstration i centrum i Västsaharas huvudstad El Aaiún. Deras mobiltelefoner beslagtogs

och de fick flera slag mot huvudet av batonger. Aminatou Haidar fördes till sjukhus efter övergreppet och fick sys med flera stygn. Hmad Hammad berättar, att polisen väntade utanför sjukhuset, när han hjälpte Aminatou Haidar dit. Polisen slog honom mycket illa.

Hmad Hammads vänner lyckades få hem honom efter överfallet. Det tog honom två veckor att återhämta sig.

– Aminatou Haidar arresterades på sjukhuset och idag vågar inte många uppsöka sjukhus efter demonstrationer på grund av rädsla för att bli fängslade, berättar Hmad Hammad.

Idag är Hmad Hammad aktiv i Comité de defensa para la autodeterminación del pueblo del Sáhara Occidental (CODAPSO), som arbetar med att observera och dokumentera övergrepp mot mänskliga rättigheter begångna av marockanska myndigheter.

Hmad Hammad har betalat ett högt pris för sitt engagemang för mänskliga rättigheter. Han uppger att han suttit fängslad två gånger och utsatts för tortyr. Och det är omskakande berättelser, där

”Minurso är som turister.”

han beskriver hur han släpats efter en bil, slagits, utsatts för elchocker och flera andra former av tortyr.

– Ändå finns inget alternativ än att fortsätta arbetet för mänskliga rättigheter, säger Hmad Hammad, när jag intervjuar honom före seminariet. Omvärlden måste få veta vad som händer, annars blir det aldrig någon förbättring för väst-saharierna.

Väst-saharierna utsätts ofta för olika sorters övergrepp. Inte ens kvinnor och barn klarar sig undan polisens våld. Skolor bevakas av polis och det sker också tillslag i hemmen, berättar Hmad Hammad och visar bilder som exemplifierar några offer för övergreppen.

Han berättar också, att det blir allt svårare att jobba med människorättsfrågor i Västsahara. Särskilt svårt är det att jobba hemifrån, eftersom hemmet ofta bevakas av polis. Den som demonstrerar för självständighet för Västsahara blir också föremål för bevakning och kan mista både jobb och karriär i och med detta.

Det kan också försvåra för den som vill delta i de familjeåterföreningar, som organiseras av FN:s flyktingorgan UNHCR, som handlar om att människor i ockuperat område får besöka familjemedlemmar i flyktinglägren i Algeriet och vice versa.

Hmad Hammad berättar hur den marockanska regimen som bestraffning systematiskt lurar väst-sahariska familjer att de ska få träffa sina anhöriga från flyktinglägren:

– Familjemedlemmar som inte återsett varandra på kanske 20-30 år, bygger upp enorma förväntningar och bara någon dag innan besöket ska äga rum avblåser regeringen alltsammans.

Hmad Hammad kallar denna metod, som används mot dem som deltagit i demonstrationer för ett fritt Västsahara, för psykisk terror.

Det internationella samfundets passivitet både oroar och förargar Hmad Hammad.

– UNHCR och FN:s mission Minurso är som turister och ingriper och fördömer aldrig övergreppen som de bevittnar, anser han.

För ett år sedan besökte FN:s kommissariat för mänskliga rättigheter, UNHCHR, de ockuperade områdena och flyktinglägren för att undersöka situationen för de mänskliga rättigheterna. Rapporten från dessa besök har inte offentliggjorts men har läckt ut och finns tillgänglig på internet. I denna riktas kritik mot situationen inne i Västsahara, men även viss kritik mot självständighetsrörelsen Polisarios agerande i flyktinglägren. Kommissionen fick inte lämna det lyxhotell i El Aaiún där de bodde och människorättsaktivister och offer för övergrepp fick söka upp kommissionen på hotellet, berättar Hmad Hammad.

Lars Björk tillägger dock, att Minurso inte har mandat att övervaka människorätts-situationen på ockuperat område.

Att Hmad Hammad känner sig uppgi-ven över situationen är inte att ta miste på. Trots det hyser han stora förhoppningar om att den kan förbättras. Och han riktar ett särskilt tack till Amnesty International och andra NGO:s som jobbar för mänskliga rättigheter i Västsahara. Det innebär ett visst skydd, att som människorättsaktivist ha kontakt med stora människorätts-organisationer som Human Rights Watch och Amnesty International, säger Hmad Hammad till mig i samtalet före seminariet.

Hmad Hammad berättar också om hur flera västahariska barn och ungdomar har försökt ta sig över havet till Kanarieöarna i osäkra farkoster för att söka asyl. Många har aldrig kommit fram utan har med stor sannolikhet omkommit på vägen. Hmad Hammad säger att han är förvånad över att de lyckas lämna Västsahara, eftersom Marocko får mycket hjälp av Spanien och Europa för att minska migrationsströmmarna.

– I princip varje kilometer utefter den västahariska kusten är bevakad, berättar Hmad Hammad.

En fråga från publiken handlade om det är möjligt att röra sig inne i Västsahara som europé. Lars Björk berättar, att han har rest på det ockuperade området tre gånger som journalist och alltid rest öppet och meddelat de marockanska myndigheterna att han ska komma. Han har bara någon gång tidigare, innan han blev arresterad vid sitt senaste besök, haft problem med rörelsefriheten.

I februari i år greps Lars Björk av marockansk polis, när han fotograferade barn som demonstrerande för ett fritt Väst-sahara. Han fråntogs pass, presskort och kamera och sattes i förhör innan han slutligen avvisades och sattes på en buss till

Agadir i Marocko. En polis sade till Lars Björk, att han hade tur om han klarade sig undan med utvisning och inte åtalades för kontakter med en terroristorganisation.

– De största svårigheterna får emeller-tid de västaharier som jag pratar med, mena-de Lars Björk. Dessa registreras och poliser kan komma hem till dem eller till deras arbete, vilket kan leda till att de förlorar jobbet och får svårigheter att få ett nytt.

Lars Björk berättar också, att marockaner födda i Västsahara registreras på samma sätt i ID-kort och pass som västaharier. Det resulterar i att också marockaner ibland kan råka ut för svårigheter med polisen. Lars Björk berättade om hur två marockanska studenter som han mötte på en buss under en av hans resor fick problem med polisen efter att de bjudit hem honom. En granne hade ringt till polisen och berättat om besöket.

En annan fråga från publiken var om det råder skillnader mellan folken i de västahariska flyktinglägren och på ockuperat område i viljan att gå ut i nytt krig. Lamine Yahiaoui, Polisario:s representant i Sverige, svarade att det finns en viss skillnad. I flyktinglägren råder mycket frustration och på ockuperat område genomförs ständigt fredliga manifestationer. Västaharierna frågar det internationella samfundet: Vad kan ni göra för att undvika krig? Det har länge varit ett dödläge i konflikten, men före slutet av juni i år startar direkta förhandlingar. Det råder en internationell press på parterna att finna en lösning på konflikten.

– Att Hmad Hammad kan vara här med oss nu, beror på att det finns ett hårt tryck på Marocko att tillåta detta, menar Lamine Yahiaoui.

Camilla Berglund,
Nordafrikasamordnare,
Amnesty International
Amnesty Press 14 juni

Bild: Martin Wikström

Martin Wikström från Jakobsbergs Solidaritetsgrupp träffade Hmed Hammad i El Aaiún i mars 2005. Han berättar:

– Hmed Hammad är en av aktivisterna i El Aaiún, som vi träffar. I en bungalow, som hyrdes över kvällen 2,5 mil utanför staden, träffar vi ett tiotal aktivister som alla berättar sin historia. Den ena mer fruktansvärd än den andra. Hmed berättar om sviterna efter att han förvägrats asyl i Spanien på den spanska ambassaden i Rabat 1990. Marockanska myndigheterna ansåg att han ville bli medlem i Polisario.

– Hmed greps på gatan i El Aaiún den 28:e maj 1997. Han försågs med handfängsel och ögonbindel. I ögonbindeln stoppade polismännen in stenar, som tryckte mot pannan och de slog honom brutalt. Poliserna tog honom till Compagnie d'intervention mobile (PC CMI) i El Aaiún, där han utsattes för olika tortyrmetoder och förhör. Detta är en plats som enligt aktivisterna är ett vidrigt ställe anpassat för tortyr av västaharierna.

– Bland annat bands Hmed i dragkroken i en bil och släpades runt på backen efter bilen på marken. Han slängdes i en mindre pool med vatten dit el kopplades varvid han utsattes för elchocker. En annan tortyrmetod var sträckbänken, "the plane", där han fastbunden sträcktes ut medan polismännen slog honom ovanifrån och underifrån. Så fort han somnade, så väcktes han. Hela tiden blev han slagen. De sista dagarna hade han förlorat all känsl i kroppen.

– Under 12 dagar utsattes Hmed för tortyr. Han är övertygad om att syftet var att döda honom. Hans familj, Polisario och till och med Spaniens dåvarande utrikesminister tog kontakt med marockanska myndigheter och krävde att Hmed skulle släppas, vilket otroligt nog skedde. Han fick återvända hem direkt, trots det normala tillvägagångssättet att låta de fysiska skadorna läka för att försvåra bevisningen av tortyr.

– Hmed var hemma fyra år för att läka skadorna. En läkare dokumenterade dem, men vågade inte skriva något intyg. Först i februari 2005, åtta år efteråt fick han sitt intyg.

Många Västsahara-frågor i riksdagen

Från maj till augusti har nio frågor om Västsahara ställts i riksdagen till statsråden.

Förutom Birgitta Ohlssons (fp) fråga om övergreppen mot de västsahariska studenter och Veronica Palms (s) fråga om Lundin Oil frågade Agneta Berliner (fp) om Sveriges agerande för att hävda västsahariernas rätt till självbestämmande, möjligheter för västsahariska barn och ungdomar att få studiestipendier till Sverige samt hur Sverige kan bidra till en utveckling och uppbyggnad av idrotten för unga västsaharier.

Västsahariernas rätt till självbestämmande liksom mänskliga rättigheter ska respekteras, svarar utrikesminister Carl Bildt. Sverige är en av de största bilaterala biståndsgivarna till flyktinglägren samt bidrar genom WFP, UNCR och ECHO, säger Carl Bildt.

På Hans Linde (v) och Ewa Björlings (m) frågor om Sveriges agerande när det gäller förhandlingar mellan Marocko och Polisario svarar Carl Bildt att förutsättningslösa förhandlingar mellan parterna förhoppningsvis ska leda till en lösning.

En liknande fråga från Kerstin Lundgren (c) väntar på svar.

Kalle Larsson (v) frågar med anledning av att bland annat en svensk medborgare greps i El Aaiún om vad Sverige kommer att göra för att förmå de marockanska ockupationsmyndigheterna att respektera mänskliga rättigheter i ockuperat område.

Kalle Larsson (v)
och Birgitta Ohlsson (fp)

Ovationer för Polisario på SSU-kongress

– Vi är med er i er kamp för självbestämmande och frihet, sa Mona Sahlin till de inbjudna gästerna från Polisarios ungdomsförbund Ujsario i sitt tal på SSU:s kongress.

– Alla de 249 ombuden vet nu vad Västsaharakonflikten handlar om, berättar Natasa Mirosovic.

Med utställning, foldrar och lunchseminarium spred hon och sju andra SSU-are information om det 16-dagarsbesök de gjorde i flyktinglägren i juli. Volontärsresan, som arrangerades i samarbete med Olof Palmes Internationella Center och Sida, innehöll fotbolls- och volleybollsturneringar samt ledarskapsutbildning för de västsahariska ungdomarna och dokumentation.

I nästa nummer av Västsahara kommer mer information om SSU:s Västsaharaarbete.

Mona Sahlin på SSU-kongressen visar sitt stöd för Polisario.
Bild: Natasa Mirosovic

Västsaharier vädjar till FN:

Skydda oss!

Kidnappning, massmord, systematisk tortyr, tvångsflyttning, arrestering, sönderslagna hem, dödad boskap, inga politiska eller civila rättigheter, ingen mötesfrihet, yttrandefrihet eller rätt att organisera sig samt begränsade ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Detta är några av den marockanska statens brott sedan 1975 mot den obebäpnade västsahariska befolkningen, skriver 8 västsahariska frivilligorganisationer i det ockuperade Västsahara i ett brev till FN:s generalsekreterare den 6 augusti.

Trots FN:s närvaro i området försämras situationen genom dagliga grova brott mot de mänskliga rättigheterna.

Organisationerna kräver att alla västsahariska politiska fångar ska frigges, självbestämmande, utökat mandat för FN-styrkan i området så att det också gäller MR-frågor, rätt för media och MR-organisationer att komma in i området, ingen stöld av råvarorna, publicering av FN-rapport om MR-situationen, organisationsfrihet för västsahariska föreningar, slut på förföljelser av västsahariska MR-försvarare, yttrandefrihet, åsiktsfrihet och rätt att demonstrera, minröjning samt information om vad som hänt de hundratals civila västsaharier som förts bort sedan 1975.

En av de organisationer som undertecknat brevet är ASVDH (Association of Victims of Grave Human Rights Violations Committed by the Moroccan State).

En av de organisationer som undertecknat brevet är ASVDH (Association of Victims of Grave Human Rights Violations Committed by the Moroccan State).

Gå med i VästsaharaAktionen!

VästsaharaAktionens manifest har hittills undertecknats av ett 15-tal organisationer.

I manifestet krävs bland annat: Genomför folkomröstningen! Erkänn Västsahara! Frige de västsahariska poli-

tiska fångarna! Stoppa Marockos övergrepp mot civilbefolkningen!

För mer information kontakta Sören Lindh, soren.lindh@afrikagrupperna.se eller tel 070-3992769.

VILL DU VETA MER?

Arso, schweizisk webbsida, uppdateras kontinuerligt med information på engelska om Västsahara: www.arso.org

SPS (Sahara Press Service) rapporterar direkt och kontinuerligt från de västsahariska flyktinglägren. www.spsrasd.info

Tidskriften Västsahara och Föreningen Västsahara www.natverkstan.net/vastsahara

Solidaritetskommittén vid Jakobsbergs Folkhögskola: www.vastsahara.org

Blogg av Aron Lund www.saharalistan.blogspot.com

Nätverket för ett fritt Västsahara, ett fritt nätverk, baserat i Göteborg www.frittvestsahara.nu

Afrikagrupperna www.afrikagrupperna.se

Praktisk Solidaritet www.emmausbjorka.se

Kristna Freds www.krf.se/vastsahara.asp

Stiftelsen Global Kunskap www.vastsahara.se

Fish elsewhere www.fishelsewhere.org

Polisario Front, tel 08-315610

Kommittén för Västsaharas kvinnor, tel 08-305639

Lästips
Beställ genom Västsahara vastsahara@brevet.nu

Västsahara - Afrikas sista koloni, Lena Thunberg, Föreningen Västsahara, 2004, 70:- (sänkt pris)

Informationsfolder, 2005, gratis

Västsahara - avkolonisering med förhinder, Claes Olsson, Global Publications, 2002, 80:-

Globen nr 4 2004 (mellanstadiet), 30:-

Endgame in the Western Sahara - What future for Africa's last colony? Toby Shelley, Zed books, 2004, ca 200:- inkl porto, beställ genom Mohammed.Umar@zedbooks.net

Pojken som levde med strutsar, Monica Zak, Opal, ungdomsbok, pocket, 2001

Materialtips
Sahara Maraton, Fredrik och Johan Persson, DVD, 18 min. 2004, 150:-

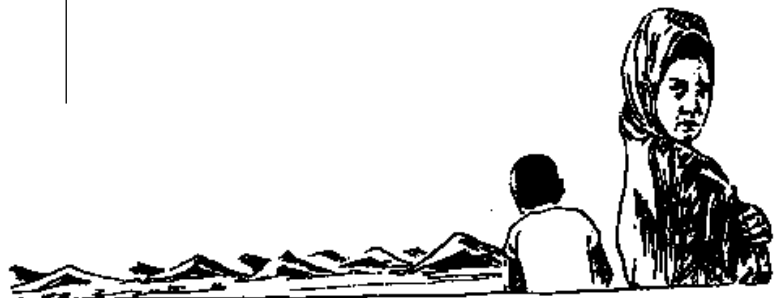
Västsahara är inte till salu! Fotoutställning av Kim Naylor, att hyra

Vykort, 2:-

Glöm inte att prenumerera!

Privatpersoner 100:-
Organisationer 125:-
Stödprenumeration 125:-
Utlandsprenumeration 175:-
Pg 204003-8
4 nr/år

NORSK HEMSIDA OM VÄSTSAHARA:
www.vest-sahara.no

FAKTA OM VÄSTSAHARA

Västsahara är till två tredjedelar ockuperat av Marocko sedan 1975. De västsaharier som lyckades fly bor sedan dess i flyktingläger i Algeriet.

Västsahara, som var en spansk koloni, står på FN:s lista över länder som ska avkoloniseras. Sedan 1991 finns en FN-styrka på plats för att genomföra en folkomröstning om Västsaharas självständighet. Vapenvila råder mellan Marocko och den västsahariska befrielseörelsen Polisario sedan dess. Någon folkomröstning har dock inte ägt rum på grund av Marockos vägran att acceptera ett självständigt Västsahara.

Frankrike och USA är Marockos främsta supportrar. Marocko är en av EU:s största mottagare av ekonomiskt stöd. I maj 2006 undertecknade EU ett sensationellt fiskeavtal med Marocko, där de västsahariska vattnen är inkluderade. Detta strider mot internationell lag.

Sedan maj 2005 har det marockanska förtrycket mot den västsahariska befolkningen i de ockuperade delarna ökat.

Matbrist i lägren

Svält hotar om inte det utlovade matbiståndet till flyktingarna kommer snart, meddelade Västsahariska Röda Halvmånen i en dramatisk vädjan till givarländerna den 7 augusti.

- Vi har inte fått vår månatliga ranson med bland annat mjöl på 42 dagar från World Food Programme. Reservlagren tog slut i oktober 2006 och har inte återställts.

Samtidigt tackar organisationen för EU-kommissionens beslut att skänka 10 miljoner euro till humanitära projekt för flyktingarna. EU:s samlade bistånd, som

startade 1993, uppgår nu till 133 miljoner euro. EU ligger därmed på andra plats som givarland, efter Algeriet och före Spanien.

I ett pressmeddelande i juli meddelade Västsahariska Röda Halvmånen att cirka 40 % av biståndet från WFP och UNHCR används till administration av organisationerna.

Samtidigt påpekar man att 66 % av de västsahariska kvinnorna och 68 % av barn under 5 år lider av anemi samt att 39 % av dessa barn är undernärda enligt FN-rapporter.